

10.10.2025

Asia: HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026, ti 14.10.2025 klo 10.00 (HE 99/2025 vp)

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Harri Mäkinen

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

1 Tausta

Hallituksen vuoden 2026 talousarvioesityksen Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) toimintaympäristön kuvauksessa tunnistetaan tärkeimmiksi toimintaympäristöön muutostekijöiksi 1) turvallisuusympäristön kehitys, 2) planetaaristen rajojen ylittymistä seuraava bio- ja kiertotalouden voimistuminen, 3) maaseudun kehitys, 4) teknologinen- ja energiamurros, 5) globaalin talousjärjestelmän kehitys ja julkisen talouden niukkuus sekä 6) arvojen ja asenteiden muutos. Myös Luonnonvarakeskus on uudessa strategiassaan ja siinä toteutetussa toimintaympäristön tarkastelussa tunnistanut samojen tekijöiden tärkeyden, ja tulee osaltaan tuottamaan niihin vastaavia ratkaisuita uudella strategiakaudella 2026-2029.

Tässä Luken lausunnossa tarkastellaan valittuja metsätalouden kehitysnäkymiä huomioiden vuoden 2026 hallinnonalan määrärahoissa tapahtuvat muutokset sekä myös alan kehittymisen edellytyksiä pidemmällä aikavälillä.

2 Lausunto

2 Metka-tukien merkitys metsille asetettuihin tavoitteisiin

Hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi 2026 esitetään puuntuotannon kestävyys turvaamiseen 36,2 miljoonaa euroa (miljoona euroa vähemmän kuin vuonna 2025) ja metsäluonnon hoidon edistämiseen 11,0 miljoonaa euroa. Jälkimmäisestä 7,3 miljoonaa euroa ohjattaisiin metsätalouden ympäristötukeen, kaksi miljoonaa euroa metsäluonnon hoitoon ja kulotukseen sekä 1,7 miljoonaa euroa Helmi-ohjelman toteutukseen.

Luke näkee myönteisenä, että määräraha puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (momentti 30.40.44) pysyy lähes edellisvuoden tasolla. Suurin osa puuntuotannon tuesta ohjautuu taimikonhoitoon ja nuoren metsän hoitoon edistäen puuston järeyskehitystä, mikä on tärkeää erityisesti kotimaiselle sahateollisuudelle.

Luke näkee erityisen myönteisenä, että tukea metsäluonnon hoidon edistämiseen (momentti 30.40.45) ei pienennetä kuluvan vuoden tasosta. Samalla Luke toteaa, että puun hintojen erittäin voimakkaan nousun takia 7,3 miljoonan suuruusella ympäristötuen määrärahalla pystytään vuonna 2026 määräaikaaisesti suojelemaan selvästi vähemmän metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen arvokkaita elinympäristöjä kuin aikaisempina vuosina.

10.10.2025

Metsänomistajille maksettavan ympäristötuen määrä riippuu vahvasti puun hinnoista, ja viimeisen kymmenen vuoden aikana ne ovat nousseet erittäin paljon: kuitupuun 100 prosenttia ja tukkipuun 50 prosenttia.

Metsäluonnon hoitoon ja kulotukseen on varattu kaksi miljoonaa euroa. Määrärahan tulisi kattaa kaikki metsien luonnonhoitotoimenpiteet – koko maassa ja kaikilla kasvupaikoilla. Määrärahaa voidaan pitää hyvin vaatimattomana ja selvästi riittämättömänä ottaen huomioon, että kyseiset toimet – kulotuksen lisäksi mm. kosteikkojen, soiden, harjujen, lehtojen ja lähteiden hoito ja ennallistaminen – ovat metsäluonnon monimuotoisuuden ja vesien tilan edistämisen kannalta yleensä erittäin tarkkaan rajattuja ja tehokkaita, metsänomistajan vapaaehtoisuuteen perustuvia toimenpiteitä. Lisäksi ne tyypillisesti edistävät useita ympäristötavoitteita samanaikaisesti.

Luke näkee myönteisenä, että budjettiin sisältyy määräraha, jolla kokeillaan ympäristöllisten tarjouskilpailujen ja tulospäätteisten tukien käyttöä metsätaloudessa. Kokeilun on tarkoitus alkaa heinäkuussa 2026 ja koskea aluksi kahta toimenpidettä eli soiden ennallistamista ja lehtojen luonnonhoitoa. Budjetissa siihen on varattu 0,8 miljoonaa euroa. Vuonna 2027 kokeilua on tarkoitus laajentaa kahteen muuhun toimenpiteeseen (lehtipuuston osuuden lisääminen taimikonhoidossa ja nuoren metsän hoidossa, suojavyöhykkeiden jättäminen vesistöjen varsille). Luken näkemyksen mukaan kokeiluun tulisi varata riittävät resurssit vuosina 2026–2028, koska oikein suunniteltuina ja toteutettuina ympäristöllisillä tarjouskilpailuilla ja tulospäätteisillä tuilla voi olla huomattava merkitys metsätalouden valtiontukien tehokkaassa ja uudenaikaisessa kohdentamisessa siten, että edistetään samanaikaisesti metsien sopeutumista ilmastomuutokseen ja metsäluonnon monimuotoisuutta. Uusien keinojen toimivuudesta ja kustannustehokkuudesta tarvitaan kuitenkin kattavaa ja luotettavaa tutkimustietoa. Luke pitää valitettavana, että kokeiluun ei myönnetä lisärahoitusta vaan se vähentää rahoitusta muusta metsäluonnon hoidon edistämisestä.

3 Biotalous tuottaa merkittävää arvonlisää Suomessa

Toimintaympäristön kilpailukykyyn parantaminen on avainasemassa metsäbiotalouden arvonlisän kasvattamisessa. Tarvitaan pitkäjänteistä panostusta osaamiseen, tutkimusinfrastruktuurien ja ekosysteemien kehittämiseen ja TKI käyttöön, jotta metsäbiotalouden monipuolinen potentiaali voidaan hyödyntää kestäväällä tavalla. Erityisesti on tärkeää varmistaa, että tutkimus- ja innovaatiotoiminta tukee siirtymää kohti vähähiilistä ja resurssiviisasta yhteiskuntaa. Lisäksi korostamme tarvetta vahvistaa tutkimusorganisaatioiden roolia tiedon tuottajina ja asiantuntijoina päätöksenteon tukena. Metsäbiotalouden kehittäminen edellyttää monitieteistä yhteistyötä ja vaikuttavaa vuorovaikutusta elinkeinoelämän, hallinnon ja tutkimuksen välillä. Luken näkemyksen mukaan biogeenisen hiilen talteenotolle on Suomessa suuria mahdollisuuksia. Markkinat talteenotolle ja hyötykäytölle ovat syntyneissä mm. EU-lainsäädännön myötä. Luke toteaa, että määrärahat fossiilivapaaseen energiantuotantoon, hiilidioksidin talteenottoon, energian varastointiin ja uusiin olevaan energiaratkaisuihin eivät käytännössä kasva lainkaan. Ero Ruotsissa käynnissä olevaan kehitykseen on siten huomattava.

4 Metsähallituksen tuloutustavoite

Budjettiesityksen mukaan Metsähallituksen tuloutustavoitetta nostetaan. Luke

10.10.2025

haluaa tuoda esiin kantorahatulojen merkityksen tuloutuksessa. Luke on äskettäin julkaistussa suhdannekatsauksessaan arvioinut kantohintojen ensi vuonna laskevan tämän vuoden tasosta. Kantohintojen ennustettu lasku tarkoittaa, että Metsähallituksen tulee hakata ja myydä puuta tämänvuotista enemmän tai saada enemmän tuottoja muulla tavalla.

5 Metsiin pohjautuvan biotalouden tutkimuksen edellytykset

Metsähoitoa on eri syistä ryhdytty suuntaamaan aiempaa enemmän jatkuvapeitteiseen metsänkäsittelyyn ja sekametsien osuuden kasvattamiseen. Luke tuo esiin, että tutkimusnäyttö ja käytännön metsänhoitotoimenpiteet eri menetelmistä ovat kuitenkin vielä kehittämisvaiheessa. Metsiin liittyvä empiirinen tutkimus on pitkäjänteistä ja vaatii sitoutumista metsien kehityksen seurantaan jopa kymmeniksi vuosiksi. Koetoiminnasta saatavat tulokset palvelevat koko Suomen metsäsektoria ja niitä hyödynnetään myös muissa tutkimuslaitoksissa ja yliopistoissa, yrityksissä ja poliittisen päätöksenteon tukena. Poliitiikkatoimin tulisikin turvata koetoiminnan edellytykset, jotta arvokkaita seuranta-aineistoja kyetään ylläpitämään.

3 Lausunnon tiivistelmä

6 Yhteenveto

Metsäsektorin kansantaloudellinen merkitys on Suomessa suuri. Kasvanut raakapuun kysyntä ja vaatimukset metsien hiilensidonnan kasvattamisesta, metsien suojelun sekä ennallistamisen lisäämisestä sekä metsänkasvatusmenetelmien muutoksista tekevät eri tavoitteiden yhteensovittamisen haastavaksi. Metsäbiotaloudessa raaka-aineresurssin riittävyys ja hinta voivat muodostua kasvua rajoittaviksi tekijöiksi, mikäli metsien kasvua ei saada ylläpidettyä ja monimuotoisuustoimia toteutettua kustannustehokkaasti. Toimintaympäristön ja rahoituksen muuttuessa on varmistettava metsiin ja koko metsäbiotalouteen kohdistuvan, soveltavan ja esikaupallisen tutkimuksen jatkuvuus.

Hannu Laitinen

Hallintojohtaja

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 10.10.2025 klo 11:33:56.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:

Matleena Kniivilä

Matleena Kniivilä, Mikko Kurttila, Antti Mutanen, Harri Mäkinen, Pasi Rautio, Johanna Routa, Esa-Jussi Viitala

Liitteet:

Tiedoksi: